

STENUNGSUNDS
KOMMUN

Riktlinjer för VA-sanering

Stenungsunds kommun

Typ av dokument Riktlinjer	Beslutat av Kommunfullmäktige	Beslutsdatum 2015-06-01	Diarienummer
Dokumentägare Chef för Sektor Samhällsbyggnad	Giltighetstid 2018	Framtagen av Samhällsbyggnad	Reviderad mars 2015

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

VA-SANERINGSPLAN 2014	1
INLEDNING OCH BAKGRUND	3
<i>SYFTE OCH MÅL</i>	3
<i>METOD</i>	3
RIKTLINJER OCH REGELVERK	4
<i>VATTENDIREKTIVET</i>	4
<i>ÖVERSIKTSPLAN</i>	4
<i>MILJÖMÅL 2017 FÖR STENUNGSUNDS KOMMUN</i>	4
<i>AVLOPPSPLAN</i>	5
<i>MILJÖBALKEN</i>	5
<i>PLAN- OCH BYGGLAGEN</i>	5
<i>LAGEN OM ALLMÄNNA VATTENTJÄNSTER</i>	5
LOKALA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ENSKILDA AVLOPP OCH DRICKSVATTENTÄKTER I STENUNGSUNDS KOMMUN	6
<i>MILJÖSKYDD</i>	6
<i>HÄLSOSKYDD</i>	6
EKONOMI	6
<i>INVESTERINGAR</i>	7
<i>ERSÄTTNING TILL ENSKILD</i>	7
BEDÖMNING AV OMRÅDEN	8
<i>URVAL OCH PRIORITERING FÖR ANSLUTNING TILL KOMMUNALT VA</i>	8
<i>OMRÅDEN SOM BÖR ANSLUTAS TILL KOMMUNALT VA-VERKSAMHETSOMRÅDE</i>	8
<i>KLASS 1, SLUTFÖRT INOM 5 ÅR FRÅN VA-SANERINGSPLANENS ANTAGANDE</i>	8
<i>KLASS 2, SLUTFÖRT INOM 10 ÅR FRÅN VA-SANERINGSPLANENS ANTAGANDE</i>	8
<i>OMRÅDEN DÅR VA-UTBYGGNAD KAN SKE I SAMBAND MED UTBYGGNAD AV EXPLOATERINGSOMRÅDEN</i>	9
<i>OMRÅDEN SOM PÅ SIKT KAN KOMMA ATT ANSLUTAS TILL KOMMUNALT VA-VERKSAMHETSOMRÅDE</i>	9
<i>UTREDNINGSMRÅDEN</i>	9
<i>OMRÅDEN DÅR VA-UTBYGGNAD KAN SKE GENOM BILDANDE AV GEMENSAMHETSANLÄGGNING ELLER GENOM ANSLUTNING TILL BEFINTLIG GEMENSAMHETSANLÄGGNING</i>	9
<i>ÖVRIGA OMRÅDEN</i>	9
<i>OMRÅDEN SOM SKALL FÖLJAS UPP UTIFRÅN AVLOPPSINVENTERINGAR FRÅN 2012 OCH 2013.</i>	10
FORTSATT ARBETE	10

Inledning och bakgrund

Ramdirektivet för vatten infördes av EU år 2000 för att samarbeta över nationsgränser för skydd av grundvattnet och alla typer av ytvatten¹. Det första målet i EU:s vattendirektiv är att alla vatten uppnår god ekologisk och kemisk status till år 2021. VA-saneringsplanen för Stenungsunds kommun har tagits fram som en del av åtgärdsplanen för att nå detta mål.

Exploateringsstrycket i kommunen är högt. Den vanligast efterfrågade bostaden är en enskild villa. Det finns för närvarande få detaljplaner som medger byggnation av enskilda villor. Detta leder bl. a. till ett ökat etableringsstryck i äldre fritidshusområden vilket i sin tur leder till förtätningar av områden utan tillgång till kommunalt VA. Äldre fritidshusområdens VA-lösningar är dels föråldrade dels dimensionerade för säsongnyttjande och för en helt annan livsstil än den som råder idag.

Inom Stenungsunds kommun finns ett antal områden i mer eller mindre stort behov av VA-sanering. Inventeringar i dessa omvandlingsområden visar på behov av VA-sanering. I vissa områden bör kommunen ansvara för VA-försörjningen enligt lagen om allmänna vattentjänster². I andra områden bör avloppsanordningarna renoveras av fastighetsägaren så att olägenhet för människor och miljö inte ska uppstå.

Syfte och mål

Syftet med VA-saneringsplanen är att skapa ett underlag för Stenungsunds kommuns planering av VA-utbyggnad i områden i behov av sanering. Planen ska även fungera som ett vägledande dokument vid prövning av enskilda ärenden.

Målet är att uppnå en god ekologisk status, vilket skall ske genom en successiv minskning av utsläpp av främst fosfor och kväve till sjöar, vattendrag och hav, samt att säkra dricksvattenkvalitet för kommuninvånarna fram till och med år 2021.

Metod

En översiktlig granskning av områden som bör genomgå en VA-sanering har genomförts. Urvalet baseras på erfarenhet, arkivuppgifter, provtagningar och inventeringar utförda av Miljöenheten. Områdena har diskuterats och klassificerat utifrån nulägesbeskrivning, miljöpåverkan, tekniska förutsättningar inklusive reningsverkskapacitet, genomförbarhet, planerade utbyggnader och ekonomiska aspekter.

Vid sanering utanför VA-verksamhetsområde skall en avvägning ske mellan enskilda lösningar och utbyggnad genom huvudmannens försorg.

¹ Eu direktiv 2000/60/EU

² Lagen om allmänna vattentjänster, (2006:412)

Riktlinjer och regelverk

Vattendirektivet

EU införde ett ramdirektiv för vatten år 2000. Direktivet syftar till ett samarbete över nationsgränser för skydd av grundvattnet och alla typer av ytvatten, inklusive kustvatten, dock inte öppet hav. Alla EU-länder ska arbeta på liknande sätt för att nå målen i EU:s vattendirektiv. Arbetet med vattenförvaltningen sker i sexårsperioder. Målsättning för ekologisk och kemiskt status för Stenungsunds kommun vattenförekomster finns i Västra Götalands läns författningssamling.³

Översiktsplan

I Stenungsunds kommuns översiktsplan ÖP 06⁴ gäller följande ställningstagande kring vatten och avlopp:

”I planering och byggande ska ytvattnets kvalitet säkerställas genom att närsaltutsläpp minimeras. Vattenkvaliteten i kommunens vattentäkt Hällungen säkerställs genom att vattenskyddsområdet utökas till att omfatta hela sjöns tillrinningsområde med nya och skärpta skyddsbestämmelser.”⁵

”Havsvattnets kvalitet ska säkerställas genom restriktioner mot ny spridd enskild bebyggelse väster om väg E6 och genom medverkan till fortsatt sanering av bebyggelseområden med VA-problem i kustområdet. Detaljplan ska krävas för i princip all tillkommande bebyggelse väster om väg E6.

Miljömål 2017 för Stenungsunds kommun

Kommunfullmäktige beslutade den 8 september 2014 § 114 att anta beredningen för Miljö- och fysisk planerings samtliga inriktningsmål inom energi-/klimat- och miljöområdet.

- Antalet skolenheter certifierade för grön flagg skall vara 75 % 2017. Inom ramen för det övergripande målet att öka miljömedvetenheten i kommunen.
- Utläckaget skall vara max 15 % av producerat dricksvatten till 2017. Minskning av slöseriet med naturresurserna är dessutom ekonomiskt fördelaktigt.
- Alla kommunala badstränder skall uppfylla kraven för blå flagg senast 2017 och fortsättningsvis.
- Gästhamnen skall till 2017 vara certifierad för blå flagg.
- Inventering och registrering av samtliga enskilda avlopp med uppgifter om rening. Detta skall vara redovisat och klart 2017. Registret skall hållas aktuellt.
- Inventering av dagvattenbrunnar för att fastställa om de har relevant filter och i förekommande fall är installerade korrekt

³ Västra Götalands läns författningssamling, 14 FS 2009:533

⁴ Antagen av Kommunfullmäktige 2009-11-23, § 167

⁵ ÖP-06, sid 85

Avloppsplan

Avloppsplanen tillkom 2014 med avsikt att användas som ett verktyg i arbetet att nå god ekologisk status för kommunens vattenförekomster. Tanken var att framhålla kommunens riktlinjer och mål för enskilda avlopp och samtidigt underlätta för miljöhandläggarna att fatta likvärdiga och rättvisa beslut för fastighetsägare med enskilda avlopp.

I avloppsplanen fastslås att det ska råda krav på hög skyddsnivå för avloppen i hela kommunen, både med avseende på hälsoskydd och miljöskydd. Enda undantaget är utsläpp av bad, disk och tvättvatten för vilket normal skyddsnivå ska tillämpas.

Planen innehåller också en prioriteringsordning, som innebär att möjligheten att ansluta till befintliga kommunala eller samfällda reningsverk alltid ska beaktas i första hand. Därefter ska gemensamma lösningar för två eller flera hushåll eftersträvas. I sista hand ska enskilda lösningar för varje fastighet accepteras.

Miljöbalken

Miljöbalken⁶ syftar till att främja hållbar utveckling med utgångspunkt från ekologisk hållbarhet. Balken är tydlig i sina krav utifrån ett miljöskydds- och hälsoskyddsperspektiv. Det finns ett tydligt stöd för återföring av näringsämnen till kretsloppet. Med stöd av Miljöbalken kan en bedömning ske i varje enskilt fall t.ex. att förelägga om förbättring av fastighetens enskilda avlopp.

Plan- och bygglagen

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga mark och vatten dvs. det är kommunerna som antar planer inom de ramar som samhället bestämt. I Plan- och bygglagen⁷ finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Enligt plan och bygglagen, som hänvisar till hållbar samhällsutveckling, skall vid planering och lovgivning hänsyn tas till lämplig markanvändning, god hälsa och minskade föroreningar samt resurshushållning inklusive kretsloppslösningar. Med stöd av Plan- och bygglagen kan krav ställas på anordnandet av allmänt VA i en detaljplan.

Lagen om allmänna vattentjänster

Lagen om allmänna vattentjänster⁸ och dess bestämmelser syftar till att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp samordnas i ett större sammanhang, om det behövs med hänsyn till människors hälsa eller miljön.

VA-lagstiftningen skall inte bara tillgodose hälsoskyddet utan även bidra till en hållbar utveckling och god resurshushållning. Med stöd av denna lag har kommunen rätt att ta ut anläggningsavgifter vid VA-utbyggnad för fastigheter inom verksamhetsområdet.

Länsstyrelsen har med denna lag som grund rätt att ålägga kommunen att upprätta ett kommunalt VA-verksamhetsområde om det råder bristfälliga förhållanden i området. Åläggandet är tvingande och tidssatt i enlighet med Länsstyrelsens krav.

⁶ Miljöbalken (SFS 1998:808)

⁷ Plan- och bygglagen (2010:900), 1 kap 2 §

⁸ Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster

Lokala förutsättningar för enskilda avlopp och dricksvattentäkter i Stenungsunds kommun

Miljöskydd

Många av områdena med enskilt avlopp ligger nära sjöar, vattendrag eller hav. Vatten från otillräckligt renade enskilda avlopp riskerar att nå dessa vattendrag för att så småningom hamna i havet. Stenungsunds kust hör till de mest känsliga områdena längs västkusten. Öar och djupförhållanden begränsar vattenomsättningen i området och leder till att tillförda närsalter tenderar att stanna kvar nära utsläppspunkten, istället för att spädas ut av snabbt cirkulerande vatten.

Längs Stenungsunds kust sträcker sig bland annat Hakefjorden som ingår i ett Natura 2000-område. Natura 2000-området i Stenungsund, tillsammans med resten av kuststräckan och åarna i kommunen, klassas genom vattendirektivet som ett område med ”måttlig ekologisk status”, bland annat till följd av övergödning. Endast Hällungen klassas i dagsläget som ”god ekologisk status”. Målsättningen är att alla vattenområden i kommunen ska nå klassificeringen ”god ekologisk status” senast 2021. För att uppfylla direktivet krävs därför strikta restriktioner mot närsaltsutsläpp från bland annat enskilda avlopp i kommunerna längs kusten.

Hälsoskydd

En ökad bebyggelse av områden utanför VA-planerat område leder till ett ökat antal enskilda avlopp. Många av de enskilda avloppen i kommunen är otillräckligt renade och det vatten som lämnar anläggningarna kan innehålla närsalter och bakterier. Risken för hälsoproblem ökar om vattnet släpps ut i diken eller vattensamlingar där människor och djur kan komma i kontakt med det.

Då dricksvattentäkter och avloppsanläggningar ofta ligger nära varandra ökar risken för kontaminering. Otillräckligt renat avloppsvatten kan leta sig ner genom berggrunden till både grävda och djupborrade brunnar och förorena och förstöra dricksvattentäkter. Vidare har stora delar av kommunen en geologi som begränsar möjligheterna för nybildning av dricksvatten.

Bland annat närheten till kusten ökar risken för saltinträngning i borrhållade brunnar. Dricksvatten förorenat av salt kan sprida sig mellan brunnarna i ett område och göra dem obrukbara. En sådan händelseutveckling kan öka pressen på en kommunal lösning i ett område, baserat på § 6 i Lagen om allmänna vattentjänster.

Ekonomi

Den allmänna VA-försörjningen finansieras via de VA-avgifter som betalas av abonnenterna inom VA-kollektivet. Debiteringen regleras i Lagen om allmänna vattentjänster⁹ samt den kommunala VA-taxan vilken fastställs av kommunfullmäktige.¹⁰

VA-taxan har följande huvudindelning:

- Brukningsavgift (periodiskt återkommande avgift) vars huvudsyfte är täcka kostnaderna för drift, underhåll och förnyelse av befintlig VA-anläggning.

⁹ Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412)

¹⁰ Beslut i Kommunfullmäktige Antagen 2008-09-01 § 128, reviderad 2009-11-12 § 172

- Anläggningsavgifter som ska täcka de investeringskostnader VA-huvudmannen har för att bygga ut VA-anläggningen.

Investeringar

Investeringar inom VA finansieras normalt via exploateringar och anslutningsavgifter. Avskrivningstid för VA-anläggningar ligger mellan 33 år och 50 år. Anslutningsavgifter periodiseras på samma tid. VA-investeringar får finansieras via skatteintäkter om kommunfullmäktige så anser lämpligt.

I flera av de områden som är aktuella för sanering kommer anslutningsavgifterna inte att täcka investeringskostnaderna. Finansiering kan ske genom skattefinansiering, en allmän höjning av avgiftsnivåerna i VA-taxan eller via en så kallad särtaxa vilken regleras i lagen om allmänna vattentjänster ”*vattentjänsterna för viss eller vissa fastigheter på grund av särskilda omständigheter medför kostnader som i beaktansvärd omfattning avviker från andra fastigheter i verksamhetsområdet, skall avgifterna bestämmas med hänsyn till skillnaderna*”¹¹.

Praxis bedöms till att särtaxa ska tillämpas om kostnaderna för anslutning av fastigheter överstiger intäkterna från anslutningsavgifterna med mer än 30 %.¹² Kommunfullmäktige har att besluta hur respektive saneringsområde skall finansieras. Beslut fattas i samband med beslut om upprättande av VA-verksamhetsområde eller i samband med budgetbeslut.

Ersättning till enskild

Enligt lagen om allmänna vattentjänster är huvudmannen skyldig att betala skälig ersättning till ägare vars enskilda anläggning blir onyttig som följd av att allmän VA-anläggning byggs ut.¹³ Ärendena prövas och avgörs från fall till fall. Som praxis används dock 15 år avskrivningstid på enskild avloppsanläggningens nyanskaffningsvärde vid beräkning av ersättning. Enbart verifierade kostnader ersätts. I samband med beslut om VA-sanering skall även eventuella ersättningar till enskilda beräknas och redovisas.

¹¹ Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412), § 31

¹² Beslut i VA-nämnd (jan 2012) angav en nivåskillnad om 50 %. Beslutet har överklagats

¹³ Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412), § 40

Bedömning av områden

Urval och prioritering för anslutning till kommunalt VA

Följande faktorer påverkar ett beslut om ett område eller enskilda fastigheter bör anslutas till kommunalt VA:

1. Kommunens skyldighet att ansluta enligt lagen om allmänna vattentjänster.
2. Om ingen annan VA-lösning är tekniskt möjlig/miljömässigt lämplig.
3. Om där det är tekniskt och miljömässigt möjligt samt ekonomiskt rimligt att ansluta till kommunalt VA, till exempel genom närhet till kommunalt VA-verksamhetsområde.
4. Fastigheternas tillgång till dricksvatten av tillräcklig mängd och kvalitet.
5. Om området ligger inom eller i nära anslutning till ett vattenskyddsområde.
6. Miljöbelastningen i området, inklusive recipientens känslighet.
7. Om det kan finnas framtida exploateringsstryck enligt gällande översiktsplan.

Områden som bör anslutas till kommunalt VA-verksamhetsområde

De områden som prioriteras för anslutning till kommunalt VA-verksamhetsområde i den här planen delas in i två olika klasser där klass 1 innebär att utbygganden skall vara slutförd inom 5 år och klass 2 innebär att utbyggnaden skall vara slutförd inom 10 år från VA-saneringsplanens antagande. Ett villkor för att påbörja arbetet med områdena i klass 2 är att det finns en beslutad budget samt planering för utbyggnaden för samtliga områden inom klass 1.

Objekten är angivna utan inbördes ordning inom respektive klass.

Inom dessa områden ansvarar huvudmannen för VA-utbyggnaden och områdena skall ingå i ett kommunalt VA-verksamhetsområde.

För dessa områden har det bedömts som angeläget att få ett beslut om tillgång till ett allmänt VA inom de kommande åren med anledning av bristfällig avloppslösning eller att de kan utgöra en del i ett utbyggnadsområde för planerad exploatering.

Klass 1, slutfört inom 5 år från VA-saneringsplanens antagande

För områden inom denna klass har det upprättats en initial investeringskalkyl.

- ”Månsoska planen” (Kyrkenorum Annex)
- Västergårdsområdet – etapp 2
- Svartehallen/Sågen, Huveröd

Klass 2, slutfört inom 10 år från VA-saneringsplanens antagande

- Grössbyn
- Härgusseröd

Områden där VA-utbyggnad kan ske i samband med utbyggnad av exploateringsområden

Huvudmannen ansvarar för utbyggnad av VA samt upprättar VA-verksamhetsområde.

- Kvarnhöjden (Östra Kyrkeby)
- Norra Hallerna
- Spekeröd etapp 1 och 2
- Strandnorum by

Områden som på sikt kan komma att anslutas till kommunalt VA-verksamhetsområde

Utredningsområden

Områden som ska utredas och utvärderas om anslutning till kommunalt VA-verksamhetsområde på sikt.

- Södra Stenungsön
- Källsby
- Djupvik
- Södra Starrkärr
- Grolands radby
- Tveten

Områden där VA-utbyggnad kan ske genom bildande av gemensamhetsanläggning eller genom anslutning till befintlig gemensamhetsanläggning

- Källsby Övra
- Ödsmål NOVA
- Anrås By
- Johns väg

Övriga områden

Inom nedanstående områden behöver VA lösas på ett annat godtagbart sätt, i huvudsak genom enskilda VA-anordningar. Bedömningen är att kommunen inte har ansvaret för vatten- och avloppsfrågorna i dessa områden. Detta kan dock ändras, till exempel om exploateringstrycket ökar i områdena.

- Stora Askerön
- Vulseröd
- Strandkärr glesbygd
- Furudalen
- Skotthed
- Brålandstorpet
- Damstö
- Anrås öster om lv 160

- Amdalen
- Raröd
- Hälledalen
- Baggehög

Områden som skall följas upp utifrån avloppsinventeringar från 2012 och 2013.

- Lasshammar
- Östra Skår (nära badplatsen)
- Buxeröd
- Sjötorp (nära Kolhättan)
- Ucklums-Berg
- Hammar/Kärr
- Tegen
- Avrinningsområden för
 - Jörlandaån
 - Ödsmålsån
 - Stenunge å
 - Dyrtorpsbäcken/Norumsån

Fortsatt arbete

Många fastigheter med undermåliga enskilda avloppsanordningar behöver åtgärdas inom en kortare tidsperiod än det är möjligt att bygga ut allmänt VA. Tekniska myndighetsnämnden ska ställa krav på åtgärder även fortsättningsvis i varje enskilt fall där det finns bristfälliga avlopp, även om dessa ligger inom områden där allmänt VA så småningom kommer att byggas ut. Det ska beaktas om en fastighet ska anslutas till allmän VA-anläggning inom en snar framtid, ca 3 – 5 år.

När en fastighetsägare ansöker om tillstånd för inrättande av en ny enskild avloppsanläggning inom ett område som pekats ut som prioriterat, ska Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten informera om utbyggnadsplanen med där tillhörande avgiftsskyldighet för anslutning till allmänt VA.

VA-saneringsplanen kan med fördel ingå som underlag vid revidering av kommunens översiktsplan.